

דכתיב ביה בקרא עונש סקילה בפ"ע. כדחניא בספרא
 שם ומייתי לה בסוגיא דגמרא שם (נ"ד ע"ב) אשר יתן
 שכבתו בזהמה מות יומת בסקילה וכו'. למדנו עונש
 לשוכב. עונש לנשכב מגיל ח"ל כל שוכב עם זהמה
 מות יומת. אם אינו ענין לשוכב חניו ענין לנשכב
 וכו' עיי"ש. וכן יש לחמוה גם על הבה"ג וסייעתו ז"ל
 שגם הם דבריהם בזה הם כדברי רבינו הגאון ז"ל כאן.
 ומיהו לפי הכנת הרמב"ן ז"ל (בשורש י"ד) בכוונת
 הבה"ג במנין העונשין שלו למנות רק את האזהרות של
 עונשין אלו. ניחא כאן שפיר. דהרי לפי המבואר
 בסוגיא דסנהדרין שם לר"ע ליכא נשוכב ובנשכב רק
 אזהרה אחת הכוללת שניהם. והרי קיי"ל הלכה כר"ע
 מחבירו. ובפרט לאביי דס"ל התם דגם לרבי ישמעאל
 הכי ס"ל דשניהם נכללו באזהרה אחת. וא"כ אין למנות
 שניהם אלא באחת. אבל לא זו היא שיטת רבינו הגאון
 ז"ל כמו שנתבאר בפתיחה ובכמה דוכתי בפנים. וא"כ
 ודאי קשה טובא לכאורה דכיון דשוכב ונשכב כתיב בכל
 חד מינייהו עונש סקילה בפ"ע הו"ל למנות שניהם.
 דלשיטתו העונשין מלד עלמין נמנין בחשבון הלאוין.
 מלבד אזהרותיהן שנמנו במנין הלאוין. ואע"ג דגם
 במשכב וכו' כתיב בפירוש העונש בשוכב ובנשכב. ומ"מ
 לא נמנו שניהם אלא באחת. התם שאני דהעונש בשניהם
 אינו אלא על מעשה אחת. והו"ל דומיא דכל העריות
 דאע"ג דהשוכב והנשכב שניהם חייבין אין נמנין אלא
 באחת. משום דעבירה אחת היא שגשגית ע"י שניהם.
 משא"כ כאן דבא על הבהמה והביא בהמה עליו שתי
 עבירות חלוקות ומעשים חלוקים הם. וכיון דכתיב
 בקרא עונש מיתת כ"ד בכל חד באנפי נפשי. ודאי
 דלשיטת רבינו הגאון ז"ל יש למנותן כל אחד בפ"ע.
 ואע"ג דלא כתיב בקרא בהדיא נשכב. ובתרתיה הנך
 קראי שוכב הוא דכתיב בהו. אלא דבאס אינו ענין
 לשוכב אמרינן תנהו ענין לנשכב. וא"כ היה אפשר
 לכאורה לומר דאין זה אלא גילוי מילתא בעלמא דגם
 נשכב בכלל שוכב לעונש סקילה. אבל מ"מ אין לנו
 בקרא אלא שוכב בלבד. וליכא קרא מיוחד בפ"ע לנשכב.
 ולכך אין למנות נשכב בפ"ע. אלא נכלל בכלל עונש
 דשוכב. זה ליחא. דהרי טבול יום ששימש דבמיחה בידי
 שמים נמי לא אשכחן ביה בקרא עונש מיתה בפ"ע.
 אלא מדכתיבי חרי קראי בעונש טמא ששימש. ואמרינן
 אם אינו ענין לטמא ששימש חניו ענין לטבול
 יום ששימש. כדאמרינן בסנהדרין (סו"פ הגשרפין
 פ"ג ע"ב) עיי"ש. ואפילו הכי מנה רבינו הגאון ז"ל
 לקמן במנין חייבי מיתה בידי שמים (עונש ר"ה נ"ח)
 טמא ששימש בפ"ע וטבול יום בפ"ע. וא"כ הכא נמי
 הו"ל למנות שוכב ונשכב כל חד בפ"ע. דכל אם אינו
 ענין הו"ל כקרא מיוחד בפ"ע וכמשכ"ל. וכמבואר
 בראשונים ז"ל. שכן כתבו התוס' (סו"פ הגשרפין שם.
 ד"ה וטבול יום). וכ"כ הר"ש ז"ל מקיטון (בספר כריתות
 ח"ג סי' כ') וז"ל רבי ישמעאל לא מנה זו וכו'. ובדברי
 תורה אם ימלא אם אינו ענין לכך חניו ענין לכך.
 לא חשיב דרשא אלא מקרא מלא וכו'. והו"ל יתיר מהיקש
 דלא חשיב. משום דזה חשוב כאילו נכתב בהדיא עכ"ל
 עיי"ש. וא"כ הכא נמי בנשכב דנפק"ל באס אינו ענין
 לשוכב. הו"ל כמו קרא מיוחד בפ"ע לנשכב לעונש
 סקילה

ארוסה. ואע"ג דליכא להקשות דחיפוק ליה דבת סקילה
 היא משום נערה מאורסה כמשכ"ל. ובלא"ה משכחת לה
 במה גוויי דאין לארוסה דין נערה המאורסה ליוסקל.
 כמבואר בפרק ארבע מיתות (ס"ז ע"ב) עיי"ש. וגם
 נפק"מ בנתגרסה או נתארמלה. מ"מ הדבר קשה למה לי
 שתהא ארוסה. ובפרט אחר שקראה אשת אביו. דמשמע
 ודאי שהיתה נשואה לו והיה לו ביה אישות. וגם
 ארוסה נמי בכלל אשתו. ומדחור וכתב תו יעודה משמע
 שבא לפרש דדוקא יעודה. דהיינו ארוסה ולא נשואה.
 וזה תימא. וקל"ה היה אפשר לומר דכוונתו ע"פ מאי
 דאמרינן בפ"ק דקידושין (י"ט ע"א) אין יעוד אלא
 מדעת דאמר רחמנא יעדה עיי"ש. ופירש"י מדכתיב
 לשון יעדה למידרשה מלשון דעה עיי"ש. וא"כ אפשר
 לומר דכוונתו לומר שאינם חייבין אלא כשעשו מדעת
 ובמזיד שהיתה ידועה להם שהיא אשת אביו. ואע"פ
 שכן הדין בכל העונשין כולן. מ"מ כתבו כן כאן לצורך
 החרוז. אבל זה רחוק ואינו נכון כלל. ולכן נראה יותר
 דכוונתו לומר אשת אביו או יעודה. כלומר בין נשואה
 ובין ארוסה חייב עליה משום אשת אביו. וה"ה לכלתו
 דבין נשואה ובין ארוסה חייב סקילה. וכדחנן התם
 במתניתין הבא על אשת אב חייב עליה משום אשת
 האב בין בחיי אביו ובין לאחר מיתת אביו בין מן
 האירוסין ובין מן הנשואין. הבא על כלתו וכו' בין מן
 האירוסין ובין מן הנשואין עיי"ש. וזה שכתב יעודה.
 כלומר ואפילו יעודה דהיינו ארוסה ואחריוהו קאי בין
 על אשת אביו ובין על כלתו דרישא:

עונש לו. ר"ה. לט.

משכבי בהמה. ותועבת וכו'. כתיב (פרשת
 קדושים) ואיש אשר יתן שכבתו בבהמה
 מות יומת וגו'. ואשה אשר תקרב אל כל בהמה לרבעה
 אותה וגו' מות יומתו דמיהם בם. וזהו שכתב משכבי
 בהמה לשון רבים. משום שכולל בזה הבא על הבהמה
 והאשה שהביאה בהמה עליה. ואע"ג דסקילה בבא על
 הבהמה לא כתיבא בקרא בהדיא. ולא נפק"ל אלא
 בגו"ש ממסית. כמבואר בספרא (קדושים פ"א). ובפרק
 ארבע מיתות (נ"ד ע"ב) עיי"ש. מ"מ כיון דמיתה כתיב
 ביה בקרא בהדיא מות יומת. הרי עיקר המלואה שעל
 הכ"ד לדון אותו בעונש מיתה כ"ד מפורש בקרא בהדיא.
 וספיר נמנה גם לשיטת רבינו הגאון ז"ל אע"ג דסקילתו
 לא שמענו אלא מצורה שוה וכמשכ"ל. ובאשה המביאה
 בהמה עליה עונש סקילה מפורש בה מדכתיב בה דמיהם
 בם. דכבר בנה אב דכל מקום שנאמר דמיהם בם
 אינו אלא סקילה. ואפילו להסוברים דהא דאמרינן דכל
 מקום שנאמר דמיהם בם היינו סקילה לא נפק"ל אלא
 מגו"ש. מ"מ הרי כתיב בה מיתה מות יומתו. וכן
 במשכב זכר כתיב ואיש אשר ישכב את זכר וגו' תועבה
 עשו שניהם מות יומתו דמיהם בם. ואזהרותיהם של
 שלשה עונשין הללו מנאן לעיל (לאוין קט"ו קט"ז
 קי"ז) עיי"ש:

ואמנם יש לי כאן מקום עיון אחי לא מנה רבינו
 הגאון ז"ל גם עונש סקילה דנשכב לבהמה

סקילה וזודאי יש למנותו בפ"ע במנין העונשין לשיטת רבינו הגאון ז"ל. והדבר תמוה מאוד לכאורה ולי"ע טובא : **ואמנם** נראה ע"פ מאי דתניא (בפרק ארבע מיתות סס) אשר יתן שכבתו בבהמה מות יומת בסקילה. אחה אומר בסקילה או אינו אלא באחת מכל מיתות האמורות בחורה. נאמר כאן וכו'. למדנו עונש לשוכב. עונש לנשכב מ"ל ח"ל כל שוכב עם בהמה מות יומת. אם אינו ענין לשוכב תנינו ענין לנשכב. למדנו עונש בין לשוכב בין לנשכב. אזהרה מניין ח"ל ובכל בהמה לא תתן שכבתך. למדנו אזהרה לשוכב. לנשכב מנין ח"ל לא יהיה קדש מבני ישראל דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר אינו לרי"ך הרי הוא אומר לא תתן שכבתך. לא תתן שכיבתך עיי"ש. וכן הוא בספרא סס עיי"ש. וראיתי להסמ"ג (לאוין ל"ה) שכתב על זה וז"ל ויש להסתפק למה לא נלמד עונש לנשכב מלשון שכבתו הנשמע גם שכיבתו עכ"ל עיי"ש. ונשאר בקושיא. וכוננו מבוארת דכי היכי דלר"ע נפקא ליה אזהרה **בין** לשוכב בין לנשכב מדכתיב לא תתן שכבתך. דמשמע ליה מיניה שוכב וגם ינשכב. משום דשכבתך משמע גם שכיבתך. אי"כ בעונש נמי איכא למשמע מדכתיב אשר יתן שכבתו וגו' בין שוכב ובין נשכב מהאי טעמא גופיה דשכבתו משמע ג"כ שכיבתו. ואי"כ אחאי לא פליג ר"ע עלי' דר"י אלא באזהרה בלבדה. ומשמע דלענין עונש ר"ע נמי כר"י ס"ל דלא שמעינן עונש לנשכב אלא מקרא דכל שוכב עם בהמה מות יומת. ובאמת אין בזה קושיא כ"ל. דאפשר לומר דודאי אין הכי נמי דלר"ע עונש נמי שמעינן מקרא דעונש דשוכב. משום דשכבתך לדידיה משמע נמי שכיבתך. אלא דתנא דברייתא נקט טלוגמא דר"ע אדסליק מיניה דהיינו על האזהרה דסליק מינה אבל ודאי אין הי"כ דארישא לענין עונש נמי פליג אדר' ישמעאל כיון דאזהרה ועונש בחדא טעמא חלו. דשכבתך משמע נמי שכיבתך בעונש כמו באזהרה. ונראה דמהאי טעמא לא הקשה הסמ"ג קושייתו בהלכת בלשון תימא וקושיא. אלא בלשון ספק. משום דכבר הרגיש דודאי יש מקום לומר דר"ע בעונש דקחני ברישא נמי פליג אדר"י. ולדידיה שמעינן שפיר עונש דנשכב מההוא קרא גופי' האמור בעונש דשוכב. וממילא לדידיה אין לרי"ך לומר דקרא דכל שוכב עם בהמה מות יומת מיתוקים בנשכב בא"ס אינו ענין לשוכב. כדקאמר ר' ישמעאל משום דלדידי' כבר שמענו עונש דנשכב כעונש דשוכב. וסוף סוף עכ"ל דנכפל העונש בקרא. ואייתר קרא. והילכך לית לן לאפוקי קרא ממשמעותי' דקאי אשוכב ולא אנשכב. ולכן לא כתב הסמ"ג אלא שיש להסתפק:

איברא

דלפ"ז קשה לכאורה מההיא דפ"ק דסנהדרין (ט"ז ע"א) דתנן התם הרובע והגרבע בעשרים ושלשה. ואמרין עלה התם קא פסיק ותני ל"ש רובע וזכר ל"ש רובע נקבה. בשלמא רובע נקבה דכתיב והרגת את האשה ואת הבהמה. אלא רובע זכר מ"ל. ומשני דכתיב כל שוכב עם בהמה מות יומת אם אינו ענין לשוכב תנינו ענין לנשכב. ואפקי' רחמנא בלשון שוכב לאקושי נשכב לשוכב. מה שוכב הוא ובהמתו בכ"ג אף נשכב הוא ובהמתו בכ"ג עיי"ש. והשתא כיון דלר"ע ע"כ הך אם אינו ענין ליתא. לדידיה קרא מיתוקים כפשטי' ומשמעו בשוכב גופיה ולא בנשכב. אי"כ לדידיה רובע

זכר דכ"ג מ"ל. ומיהו בלא"ה כבר תמוה בתוס' שם (ד"ה אר"ע) דהתינת לאביי דיליף הכא בסוגיין דפרק ארבע מיתות אליבא דר' ישמעאל אזהרה לנשכב מקרא דכל שוכב עם בהמה וגו' מדאפקי' קרא לנשכב בלשון שוכב מה שוכב ענש והזהיר וכו'. אבל לר' אבהו דפליג עליה התם ולא משמע ליה הך היקושא. ולא יליף אזהרה אליבא דר"י אלא מקרא דלא יהיה קדש. אי"כ לדידיה מ"ל דרובע זכר בכ"ג עיי"ש שלא תירלו כלום על קושייתם זו. ועכ"ל דנפק"ל מאיזו דרשא אחרייתא. ואי"כ אף אין נימא הכי אליבא דר"ע. ואדרבה מדברי התוס' שם משמע דס"ל כדכתיבנא דלר"ע כי היכי דנפק"ל אזהרה לשוכב ולנשכב—מקרא דלא תתן שכבתך דתרווייהו משמעי מיניה. משום דמשמע נמי שכיבתך. הכי נמי עונש דשוכב ודנשכב תרווייהו מחד קרא דאיש אשר יתן את שכבתו נפק"ל. דמשמע נמי שכיבתו. דאלי"כ הדבר תמוה מה שלא הקשו התוס' קושייתם אלא לר' אבהו אליבא דר' ישמעאל. טפי הו"ל להקשות כן על ר"ע דנפק"ל אזהרה לנשכב מדכתיב לא תתן שכבתך דקרי ביה נמי שכיבתך. ולא יליף לה מדאפקי' לנשכב בלשון שוכב מה שוכב ענש והזהיר וכו'. ומשמע דלא ס"ל הך היקושא. ואי"כ כ"ג לרובע זכר מ"ל. וכבר ראיתי להרב כנה"ג בחמרא ומי שם שהרגיש בזה. אבל מה שחירץ שם בחירונו הראשון וכל מש"כ שם. וגם כל מה שהעלה שם בכוונת התוס' אינו נכון. ולא משמע מדברי התוס' כלל עיי"ש בדבריו ואין להאריך בזה. וגם מה שכתב שם לחרן דלר"ע נפק"ל כ"ג מלא תשכב לא מ"שכב דעונש הנשכב כעונש השוכב בכ"ג. אינו נכון כלל. דקרא דלא תשכב באזהרה הוא דכתיב וליכא למשמע מיניה היקש לענין העונש. ועכ"ל דלר"ע איכא למימר דנפק"ל כ"ג מדכתיב גבי עונש ואיש אשר יתן שכבתו וגו'. דקרינן ביה נמי שכיבתו. ומההוא קרא הוא דנפק"ל לר"ע עונש כי היכי דנפק"ל אזהרה לנשכב מקרא דלא תתן שכבתך. ובוה שפיר איכא למימר דאיתקיש נשכב לשוכב לומר דעונש הנשכב כעונש השוכב בכ"ג. והיינו דלא הקשו התוס' אלא לר' אבהו אליבא דר' ישמעאל. אבל לר"ע לא קשה מידי. ואי"כ מתבאר מזה דס"ל לתוס' דר"ע כי היכי דפליג על ר' ישמעאל באזהרה דנשכב הכי נמי פליג עליה בעונש. דבין באזהרה ובין בעונש ס"ל דשוכב ונשכב במשמע כמש"כ. והכי נמי מוכרח מדברי התוס' בסוגיין דפרק ארבע מיתות (כ"ד ע"ב) בד"ה ואפקי' רחמנא וכו'. שכתבו וז"ל לר' אבהו הא דאפקי' לנשכב בלשון שוכב איננו רי"ך וכו' עכ"ל עיי"ש. הרי דגם כאן לא הוקשה להם אלא לר"א אליבא דר' ישמעאל. ואמאי לא הוקשה להם לר"ע ולכ"ע. וכבר ראיתי לקצת אחרונים שעמדו בזה ולא תירלו כלום. אבל הדבר ברור כדכתיבנא בדעת התוס'. דלר"ע ודאי לא איננו רי"ך קרא כלל גם לענין דרובע זכר בכ"ג. וגם לא שייכא לדידי' כלל דרשא דאם אינו ענין לשוכב תנינו ענין לנשכב וכו' שנתבאר. ואי"כ ע"כ אין מקום לדבריהם אלא אליבא דר' אבהו בלבד. אבל לר"ע לא שייכא לא קושייתם ולא תירולם :

א"א

דלכאורה מבואר איפכא בירושלמי (פרק ארבע מיתות ה"ז) מדאמרין התם אזהרה לבא על הבהמה מניין. ובכל בהמה לא תתן שכבתך. כרת מניין

מושתתפים בעבירה אחת. משא"כ כאן דשני מעשים חלוקים ושתי עבירות מתחלפות הן. ואין זו בכלל זו. ומהאי טעמא בלחמא גם זכר הנשכב לבהמה יש מקום לומר שאינו בכלל אזהרה דכלל בהמה לא חתן שכנתך אפי' לר"ע. וכמשכ"ל אליבא דהירושלמי. אלא להספרא ולתלמודא דידן אליבא דר"ע הכא נמי הנשכב בכלל האזהרה במשמעות לשון השכב. ובלא"ה אף ע"ג דודאי לשון לא השכב דמי ללשון שכבתי אמש. אלא דזה לשון עבר וזה לשון ליווי לעמיד. מ"מ לשון הכחוב לא חתן שכנתך. ודאי יוסר משמע בשוכב מנגשכב כמבואר. ודברי הרמב"ן ז"ל בזה ל"ע אללי. ועכ"פ להירושלמי שפיר אפשר לומר כדכתיבנא דס"ל דגם באזהרה לא חתן שכנתך אין הנשכב בכלל אפי' לר"ע. דבירושלמי לא הזכיר אזהרה נשכב לבהמה כלל. וכבר עמד בזה הרב קה"ע בש"ק שם אמאי לא ביאר בירושלמי שם אזהרה לנשכב מנ"ל עיי"ש. וא"כ אפשר דלא מקרא דלא חתן שכנתך נפק"ל אליבא דר"ע. אלא מקרא אחרינא. משום דס"ל דליכא למשמע מלשון לא חתן שכנתך אלא שוכב דוקא ולא נשכב. כי היכי דליהא ננוי בכלל אשר יתן שכבתו דכתיב בעונש. אבל לתלמודא דידן והספרא גם נשכב בכלל בין באזהרה ובין בעונש. וזו היא דעת החוס' כמו שכתבנו. אלא דקתה קשה לכאורה לפ"י מה שהקשו החוס' (פ"ק דסנהדרין שם) לר"ש דדריש (פרק ארבע מיתות) דב"ג מזהירים על הכישוף מדאיתקיש לשוכב עם בהמה. וכן הקשו שם לבן עזאי דגמיר מיניה התם דמכשף בסקילה מנ"ל לרובע זכר דבכ"ג עיי"ש. ולפמשכ"ל אין בזה קושיא. דאיכא למימר בפשיטות דר"ש בן עזאי כר"ע ס"ל דנפק"ל מדכתיב ואיש אשר יתן את שכבתו וגו'. וכמו שביארנו לעיל. ובפרט דר"ש וכן עזאי תלמידי ר"ע הוו. מיהו איכא למימר דאין ה"ג דאפשר לומר כן. אלא משום דלא הוזכר ר"ש וכן עזאי בבבליהא בהדי פלוגתא דר"ע ור' ישמעאל משמע דאינהו לא גלי דעתייהו בהך מילתא כמאן ס"ל. לכן ניחא להו להתוספות שפי' לתרץ אפי' אי ס"ל כרבי ישמעאל:

וראייתי בחי' רבינו יונה ז"ל (סנהדרין ט"ז ע"א) שכב וז"ל אם אינו ענין לשוכב תנהו ענין לנשכב וכו'. דליכא למימר דלא ארובע זכר קאי. דכיון דכתיב ואיש כי יתן שכבתו בבהמה יש בכלל בין זכר בין נקבה עכ"ל עיי"ש. ודבריו נפלאים מאוד לכאורה ואינם מובנים כלל. דמאי האי דקאמר דליכא למימר דלא על רובע זכר קאי וכו'. ואיך אפשר להעלות על הדעת לומר כן כלל. דא"כ על מי קאי אם לא קאי לא על שוכב ולא על נשכב. וגם מה שכתב דבבבליהא דאיש כי יתן שכבתו בבהמה יש בכלל בין זכר בין נקבה. ומשמע שר"ה לומר בין רובע זכר ובין רובע נקבה. תמוה מאוד דהא הך קרא לא מיירי אלא באדם הבא על הבהמה. ואין בכללו לא רובע זכר ולא רובע נקבה דרובע זכר היינו בהמה רובע את האדם זכר. ורובע נקבה היינו בהמה שרבע את האשה. והרי הך קרא לא מיירי לא בזה ולא בזה. אלא איפכא בליש השוכב את הבהמה. וגם בלא"ה עיקר דבריו אינם מובנים כלל מאי בעי בזה. והרי הדברים פשוטים ומבוארים בדפירש"י שם דאם אינו ענין לשוכב. דהיינו אדם הבא על הבהמה שכב

כי כל אשר יעשה מבלי התועבות האלה וגברתו וגו'. עונש מניין ואיש אשר יתן שכבתו בבהמה מות יומת. את יליף דמיהם בם מדמיהם בם. עד כדון כר"ע. כר' ישמעאל. ר' ישמעאל מן אחרי' ור"ע מן אחרי'. כרת לנשכב על דר' ישמעאל לית משכח. עונש לנשכב בין על דר' ישמעאל בין על דר"ע לית משכח. וכתיב וזבח לאלהים יחרם מה זה בסקילה וזבח אף זה בסקילה וזבח עיי"ש. ובמשכ"כ בקה"ע ובפ"מ שם. הרי מבואר בהדיא לכאורה דאש"ג דאזהרה דלא חתן שכנתך ס"ל לר"ע שכוללת נמי נשכב משום דקרינן ביה נמי שכיבתך. מ"מ בעונש לר"ע נמי איש אשר יתן את שכבתו דוקא שכבתו קרינן. ואין שכיבתו במשמע שהיא גם נשכב בכלל. ובין לר"י ובין לר"ע לא ילפינן עונש סקילה לנשכב אלא מקרא דכל שוכב עם בהמה וגו' ומשום דאם אינו ענין לשוכב תניהו ענין לנשכב. ומדמיוך ליה קרא דזבח לאלהים יחרם יליף דבסקילה כע"ז. וכן מבואר שם עוד לקמן דקאמר דאם שכב עם הבהמה ונשכב ממנה בין על דעתיה דר"ע בין על דעתיה דר' ישמעאל חייב שמים עיי"ש. והיינו משום דס"ל חלוקה דעונש שמה חלוקה. והכא לר"ע עונש דשוכב נפק"ל מקרא דאיש אשר יתן את שכבתו בבהמה וגו'. ועונש דנשכב לא נפק"ל אלא מקרא דכל שוכב עם בהמה וגו' ואם אינו ענין לשוכב תניהו ענין לנשכב עיי"ש. הרי דאפי' לר"ע לא נפק"ל עונש דנשכב אלא מקרא דכל שוכב עם בהמה וגו'. מיהו נראה דאין מזה הכרח. דהרי לא אשכחן בירושלמי עיקר מילתא דלר"ע נפק"ל אזהרה נשכב לבהמה מקרא דכלל בהמה לא חתן שכנתך כדאיתא בתלמודא דידן ובספרא שם. וא"כ אפשר דאין הכי נמי דגם באזהרה לא משמע ליה להירושלמי אליבא דר"ע שיהיה נשכב נמי בכלל אזהרה דכלל בהמה לא חתן שכנתך. לומר קרי ביה נמי שכיבתך. ולהכי אזיל לטעמיה גם בעונש דלא בפי למימר אליבא דר"ע דנפק"ל מקרא דאשר יתן את שכבתו דקרי ביה נמי שכיבתו. דהיא היא. ואש"ג דמקרא דאיש אשר יתן את שכבתו משמע ליה גם להירושלמי שם אליבא דר"ע שוכב ונשכב משום דקרי ביה נמי שכיבתו עיי"ש. איכא למימר דהיינו דוקא התם משום דמיירי באזהרה שכיבה ענמה שגשגתהו שניהם בעבירה זו כאחד במעשה אחת. דה"ל דומיא דכל העריות דהבועל והנבעלת בכלל האזהרה. משא"כ כאן דשתי עבירות ומעשים חלוקים בצ"ע הן. ולהכי איכא למימר דלא משמע להירושלמי שיהיו השוכב והנשכב בכלל שכנתך ושכבתו. שגשגתהו ושכבתו:

וראייתי להראב"ע ז"ל שכתב בקרא דאיש אשר יתן את שכבתו וז"ל אחר שמלאנו הן שכבתי אמש את אבי. הנה אזהרה לשוכב ולנשכב עכ"ל עיי"ש. והרמב"ן ז"ל שם כתב עליו וז"ל ואם כדבריו למה לא היה בכלל וכלל בהמה לא חתן שכנתך. כי הנשים בכלל האזהרות שכלל החורה וכו' עכ"ל עיי"ש. ודבריו ז"ל תמוהים אללי דהרי דברי הראב"ע ז"ל הן הן דברי ר"ע. לפום הספרא ותלמודא דידן דגם בקרא דכלל בהמה לא חתן שכנתך ס"ל לר"ע דאחד השוכב ואחד הנשכב בכלל. ומה שהלריך הכחוב להזהיר אשה המביאה בהמה עליה באזהרה מיוחדת בפ"ע. היינו מטעם שביארנו דלא דמי לשאר אזהרות שבעריות. דהתם האיש והאשה

לחוד ודאי ליכא למשמע עונש דרובע אשה. כן נראה ברור בכוונת הר"י והר"ן ז"ל:

הן אחת דעיקר שיטתם זו דמדיאיתקיש נשכב לשוכב ליכא למילף מיד. משום דמאי דאפקי' רחמנא לנשכב בלשון שוכב לא חשיבא היקשא. ולא ילפינן לה אלא משום דעיקר קרא אייתר לגמרי וכמו שנתבאר. ל"ע טובא לכאורה מסוגיא דפרק ארבע מיתות שם דמבואר דלאב"י אליבא דרבי ישמעאל. אע"ג דלדירי' עיקר עונש דנשכב לא שמעינן אלא מקרא דכל שוכב עם בהמה וגו'. וכדאיתא התם ע"י"ש. ומ"מ יליף התם מיני' נמי אזהרה לנשכב ממאי דאפקי' רחמנא לנשכב בלשון שוכב. וגמר מינה מה שוכב ע"ש והזהיר אף נשכב ע"ש והזהיר ע"י"ש. ועכ"ל דרך מהיקשא הוא דיליף לה. וגם קשה דלפי דעתם לרבי ישמעאל כ"ג לרובע מ"ל. דהא לרבי ישמעאל ודאי קרא לגופי' אינטריך. ואולי אפשר לומר לזה דס"ל דאין ה"ג דלרבי ישמעאל רובע זכר אינו כ"ג. ומסתיתין דפסיק ודאי הרובע והגרובע כ"ג. דמשמע לא שניא רובע זכר ולי"ש רובע נקבה. אפשר דלא איתא אלא כר"ע. אבל מההיא דאב"י ודאי קשה לכאורה. אם לא שחלק בין עונש ואזהרה לרשא אחרת. ומשום דעונש ואזהרה חדא מילתא חשיבי. דאין עונשין אלא א"כ מזהירין. והילכך גם מהיקש כזה גמרינן. דאינו אלא כגילוי מילתא בעלמא. משא"כ דרשא אחרתא ליכא למילף. מהיקש כזה שאין לו תורת היקש גמור. ובכמה דוכתי מוכח דלא דרשינן ליה. וע"י מש"כ בזה הרחיד"א ז"ל ביעיר און (אות א' סי' ל"ג) עיי"ש ואכמ"ל בזה. וע"פ שיטת רבינו יונה והר"ן ז"ל אחי שפיר נמי דסתמא דתלמודא בפ"ק דסנהדרין שם מ"י אולא שפיר אליבא דר"ע דכוותי' קי"ל. ולא נזכר לומר דלא אולא אלא אליבא דרבי ישמעאל דלית הילכתא כוותי' לגבי ר"ע:

ועב"פ מתבאר דלדעת התוס' ורבינו יונה והר"ן ז"ל כי היכי דבאזהרה דבכל בהמה לא חתן שכבהך נכללו שוכב ונשכב כאחד לר"ע. הכי נמי בעונש דאי' אשר יתן שכבתו וגו' נכללו שניהם לדירי'. ובדאי הכי משמע. וכמש"כ גם הסמ"ג שם. וכל מש"כ האחרונים ז"ל לחלק בזה בין אזהרה לעונש אינו נכון כלל. והשתא עפ"י ניחא שפיר מה שלא מנה רבינו הגאון ז"ל כאן עונש דנשכב לבהמה בפ"ע. משום דלר"ע דקי"ל כוותי' לא אשכחן בקרא בנשכב עונש בפ"ע אלא נכלל יחד עם עונש דשוכב כאחד. ואע"ג דבעלמא כל שני פרטים שנכללו במלוא אחת לשיטת רבינו הגאון ז"ל נמנה כל אחד מהפרטים מלוא בפ"ע. מ"מ כבר ביארנו בכמה דוכתי דהיינו דוקא בפרטים שנפרשו בקרא בהדיא כל אחד בפ"ע. אלא שנכללו יחד בעשה אחת או בלאו אחד. משא"כ כאן וכל כו"כ שלא הזכיר הכתוב שוכב ונשכב בפרטות. אלא דלר"ע שכבתו דקרא משמע נמי שכיבתו. ובין שוכב בין נשכב במשמע. גם לרבינו הגאון ז"ל וסייעתו אין נמנין אלא במלוא אחת. ובהכי מדוקדק מאי דנקט רבינו הגאון בלשון משכבי בהמה סתמא. ולא כתב בהדיא הבא על הבהמה. כלישנא דמהגיתין דפרק ארבע מיתות שם. וכן הוא לשון הבב"א במנין העונשין שלו ע"י"ש. וכן הוא באזהרות הר"י אלכרגלוי והר"א הוקן והר"ש בן גבירול ז"ל במנין העונשין

שכבר שמענו מקרא דאי' אשר יתן את שכבתו וגו' תנינו ענין לנשכב לבהמה. וכדמסיק בגמרא שם. ואמנם ראיתי שדבריו כתב ג"כ בחי' הר"ן ז"ל שם. וז"ל אלא' לשוכב דכתיב ואי' אשר יתן שכבתו בבהמה. פי' ומשמע בין רובע זכר בין רובע נקבה עכ"ל ע"י"ש. וגם דבריו תמוהים. ואינו מובן מאי בעי בזה. וגם היכי הוי בכלל הך קרא דאי' אשר יתן שכבתו בבהמה רובע זכר ורובע נקבה. דהיינו בהמה הרובע את האדם. וקרא איפכא מיירי באלה הבא על הבהמה. ולע"ג בכוונתם:

ואמנם ע"פ מה שביארנו נראה בכוונתם דס"ל דמאי דילפינן מקרא דכל שוכב עם בהמה וגו' דרובע זכר נדון ככ"ג. לא מהיקשא דנשכב לשוכב ילפינן לה. כדמשמע לפי הגירסא שלפנינו. דודאי לאו היקש הוא. ולא היה בגירסא שלפניהם מאי דאיתא בגירסא שלפנינו לאקושי' נשכב לשוכב. וכן ליחא בגירסת הילקוט (בפרשת משפטים וגם בפרשת קדושים) ע"י"ש. וכן משמע בפירש"י שם שלא היה גירסתו כן ע"י"ש היטב. וגם ליחא הכי בגירסת ש"ס כתי' כמש"כ בדקדוקי סופרים שם ע"י"ש. ולהכי ס"ל לרבינו יונה והר"ן ז"ל דעיקר קרא להכי הוא דאחי לומר דנשכב דינו ככ"ג כשוכב. הוא ובהמתו. ומשום דעיקר הך קרא אייתר להכי. דלעונש סקילה לא אינטריך לא לשוכב ולא לנשכב. דמדכתיב ואי' אשר יתן שכבתו בבהמה וגו' שמעינן שוכב וגם נשכב לר"ע. דקרינן ביה נמי שכיבתו. כמו באזהרה דלא חתן שכבהך. דלר"ע קרינן ביה נמי שכיבתך. ושוכב ונשכב בכללה. וא"כ אפילו נימא אם אינו ענין לשוכב תנינו ענין לנשכב. אחי לא אינטריך קרא לגופי'. וגם אין לומר דאם אינו ענין לא לשוכב ולא לנשכב תנינו ענין לרובע נקבה. דהרי גם בזה כבר כתב קרא התם ואשה אשר תקרב אל כל בהמה לרבעה אותה והרגת וגו'. וע"כ לא אחי קרא דכל שוכב עם בהמה וגו' אלא ללמד דרובע זכר דהיינו נשכב. הוא והבהמה ככ"ג. וזהו שכתב הר"ן ז"ל אם אינו ענין לשוכב דכתיב ואי' אשר יתן שכבתו בבהמה. פי' ומשמע (נמי) בין רובע זכר בין רובע נקבה. ואין כוונתו לומר דמהך קרא גופי' דאי' אשר יתן וגו' שמעינן נמי רובע נקבה. דזה ודאי ליחא. אלא כוונתו דמאידך קרא דסמיך ליה אחריו מיד דכתיב ואשה אשר תקרב וגו'. שמעינן נמי רובע נקבה. וזו היא ג"כ כוונת רבינו יונה ז"ל במש"כ דליכא למימר דלא ארובע זכר קאי. כלומר דנ"י דליכא למימר דקרא דכל שוכב עם בהמה וגו' אינטריך לגופי'. לא לשוכב ולא לרובע זכר דהיינו נשכב. משום דכתיב ואי' אשר יתן שכבתו וגו' שכולל שוכב ונשכב לר"ע משום דקרינן ביה נמי שכיבתו. מ"מ אחי נימא אם אינו ענין לשוכב ולרובע זכר. תנינו ענין לרובע נקבה. דזה ליחא. דכיון דכתיב כתיב ואי' אשר יתן שכבתו וגו' ואי' אשר תקרב וגו'. יש בכלל בין רובע זכר בין רובע נקבה. ומש"כ רבינו יונה ז"ל וכן הר"ן ז"ל קרא דאי' אשר יתן וגו'. רק רישא דקרא הוא דנקטי'. אבל ודאי כוונתם גם לקרא דסמיך ליה בזרי' דכתיב ואשה אשר תקרב וגו'. דמקרא דאי' אשר יתן שכבתו וגו'

לענין ערך גדולה וחשיבות המילה כלל. אע"פ דבעיקר הדבר מאי דעשה דמי ל"ת אע"פ דעל ביחול עשה ליכא עונש בידי אדם ובעובר על ל"ת יש ברוצח עונש מלקות. ומשמע לכאורה מזה דעת הר"י ז"ל. אלא שבזה כבר ביאר הרמב"ן ז"ל (פרשת יתרו) על קרא דזכור את יום וגו' דהטעם משום דהאברהם גדולה מהיראה. כי המקיים עשה בגופו וממונו ועושה רצון אדוניו. הוא גדול מהנשמר מעשות הרע בעיניו. ולעומת זה העובר על ל"ת בקום ועשה עושה בידיים הרע בעיניו ומראה בזה שאין יראתו על פניו. ענשי גדול ועושיין בו דין בצ"ד במלקות ובמיתה. משא"כ בעובר על עשה שאינו יושב ובטל מבלי לעשות רצונו עיי"ש בדבריו. אבל כאן בשני לאוין היאך נכריע ביניהם למד דזה שאין בו אלא עונש מלקות מותר לעבור עליו משום קיום העשה. וזה שפגשו חמור יותר במיתה צ"ד או בכרת אין לעבור עליו אפי' במקום עשה זו ענשה. אם לא נאמר כדעת רבינו הגאון והרמב"ם ז"ל דחמור עונש העובר על המצוה יש לנו לדון על ערך פיקר חשיבותה וגדולתה של המצוה. וכן מוכח מההיא דאמרינן בפסחים (נ"ט ע"א) יבוא עשה דפסח שיש בו כרת וידחה עשה דהשלמה שאין בו כרת עיי"ש. ועי' ג"כ בזבחים (ל"ג ע"ב) בתום' שם (ד"ה לענין מלקות) עיי"ש. הרי דאפי' עשה נגד עשה מצטליקן זו שאין בה עונש כרת מקמי זו שיש בה עונש כרת :

וכן בפרק בתרא דיומא (פ"ג ע"א) קתני בבביתא מי שחזו בולמוס מאכילין אותו הקל הקל. טבל ונבילה מאכילין אותו נבילה. טבל ושביעית שביעית וכו' עיי"ש. הרי דהעונש מכריע ערך פיקר המצוה לענין ביטול זו שאין בה עונש כרת ומיתה. מקמי זו שיש בה עונש חמור כזה במקום לורך פיקוח נפש. שמאכילין את החולה נבילה שאין בה אלא לאו או שביעית שאין בה אלא עשה ולא טבל שיש בו עונש מיתה בידי שמים. ומזה מבואר איפוך מדברי רבינו יהודה חסיד ז"ל שהוכיח דאין חומר העונש ראה על חשיבות ויקרת המצוה ממה דשבת הותרה לורך פיקוח נפש אע"פ שהיא בסקילה. ועריות ורציחה לא הותרו אף ע"פ שאינם בסקילה. ובלא"ה מה שהביא מרציחה שלא הותרה לורך פיקוח נפש. תמוה מאוד דבאמת גם רציחה הותרה משום פקוח נפש היכא דשייך. וכגון להליל את הנדק בנפשו של רוצח. ואפי' בספק סכנת נפשות כמו במחתרת. ואדרבה משם ילפינן לשבת שניתנה לדחות אלל פקוח נפש. וכדמצינא בפרק בתרא דיומא (פ"ג ע"א) מנין לפקוח נפש שדוחה את השבת. נענה ר' ישמעאל ואמר אם במחתרת ימלא הגנב ומה זה שספק על ממון בא ספק על נפשות בא וכו' יתן להלילו בנפשו. קל וחומר לפקוח נפש שדוחה את השבת עיי"ש. ואם כוונתו שלא הותר להרוג נפש בעלמא כדי להליל נפש אחר. הוא דבר מתמיה ביותר. דפשיטא דבכגון זה לא שייך היתר פקוח נפש כלל. דאך יתכן לאבד נפש משום פקוח נפש. ומאי חזית לדחות נפש זה מפני זה. וגם מה שהחליט דעריות אפי' אותן שאין בהן אלא עונש מלקות שבכל מיתות צ"ד. ואפי' אותן שאין בהן אלא עונש כרת. חמירי וחשיבא מלוחן ספי משבת אע"פ שיש בה עונש סקילה החמורה מכל מיתות צ"ד. מדמזיקן דשבת הותרה לורך פקוח נפש משא"כ בעריות דאפי' הקלות שבהן לא ניתנו לידחות

העונשין שלהם עיי"ש. וקרוב לזה הוא ג"כ לשון רבינו הגאון ז"ל בזהירותיו שפי' עשה"ד (דבור לא הנאף) עיי"ש. והיינו משום דכאן דקדק יותר וכתב לשון משכבי בקמה משום שרלה לכלול בזה גם הנשכב שנכלל בקרא עם השוכב כאחד. ולכך אינו נמנה בפ"ע :

עונש מ. מא.

רפי כבוד השבת מחלליה. ובאי מאורשה חמורה. כתיב (פרשת שלח) מות יומת האיש רגום אותו באבנים וגו'. ונבי נערה המאורסה כתיב (פרשת חלא) וסקלתם אותם באבנים ומתו. ומש"כ רפי כבוד השבת מחלליה. נראה דכוונתו לומר בזה דלפי ערך חשיבות מצות שבת שבה שהיא מן המצוות היותר גדולות שבתורה. כן בערך זה הוא עונש מחלליה. שהוא העונש היותר חמור שכל מיני העונשין שבתורה. דקיי"ל דסקילה חמורה מכל שאר מיתות צ"ד. וכן נערה המאורסה לפי ערך חומר העבירה חומר העונש. וכן כתב רבינו הגאון ז"ל בספרו האמונות והדעות (מאמר חמישי) וז"ל שם. ובאזהרה נדע שאינם חמורות. מפני שלא הגדילו ענשם בצולם הזה וכו'. אבל המזיד הוא שעובר על החמורות. והם שיש בהם כרת וכו' וארבע מיתות צ"ד. ובה נדע כי הם חמורות וכו' עכ"ל עיי"ש. וזה שלא כדעת רבינו יהודה חסיד ז"ל (בספר חסידים השלם סי' קנ"ז) שכתב וז"ל דע לך כי לא לפי חומר הפורעניות תוכל לידע מלות עונשן ושכרן. שהרי חילול שבת בסקילה. ומקנת מלות עריות בחנק ובכרת. אע"פ שמחלל שבת בעבור פקוח נפש מותר. ואינו יכול לעשות כן באיסור עריות וברציחה שאינן בסקילה. לכך אל תאמר שזו יקרה וחציבה מזו עכ"ל עיי"ש. וכ"כ עוד לקמן (שם סימן תתרמ"ז) שאין להעריך ערך המצוות ע"פ עונש העובר עליהן. והביא ראיה לזה שהרי עון שבעת שקר ומחיקת השם אינו אלא בלאו. ועון אשת איש הוא בחנק. ואע"פ כן כשנבעלה בעצירת אשת איש כמה בעילות לא נפלה יריכה ולא נבחה בטנה. וכשהשביעה הכהן ושחתה מים המרים נפלה יריכה ונבחה בטנה עיי"ש בדבריו. ואין זו דעת רבינו הגאון ז"ל כאן ובספרו האמונות והדעות שם. וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה (פ"ב דאבות מ"א) על מאי דתנן התם אי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אחת יודע מתי שכתן של מצות והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה. והאריך שם לבאר דמהפסד מצוה דהיינו מעונש שלה המגיע להעובר עליה נדע שכר המקיימה. וממה שהעובר על שבת שבת הוא בסקילה והעובר על מצות מילה הוא ענוש רק בכרת. מזה נדע ששכר שבת הוא יותר גדול משכר מילה עיי"ש בדבריו ובמש"כ עליו הרב המחירי ז"ל בפירושו לאבות שם והרשב"ן ז"ל במגן אבות שם עיי"ש. ולענין מכמה דוכתי יש להביא ראיות לרבינו הגאון והרמב"ם ז"ל. כמו מההיא דרפ"ק דיבמות לענין להדחות מקמי עשה. דמחלקין בין ל"ת גרידא ל"ת שיש בה כרת. הרי דאזלינן בחר חומר העונש לענין לבטל מצוה אחת מקמי חברתה. ולרבינו יקודה חסיד ז"ל הכי חומר עונש כרת אין הכרע

לידות מפני פקוד נפש. לענין איפכא מתבאר מסוגיא דפ"ק דיבמות (ה' ע"ב) וכולה סוגיא שם דבעין למילף מאיסור מלאכת שבת לעריות לידחות במקום עשה עיי"ש היטב. ועי' במה שביארנו בזה לעיל (לאוין ל"ג) עיי"ש היטב. ועכ"ל שממה שהותר לעורך פקוד נפשות אין לדון על ערך גדולת ומשיבת המזל. וכן מתבאר מדברי השאלות (שמות. שאלתא ל"ח) שכח וז"ל ועדין קמי שמיא לקיומי נשמה דאפי' שבת דאיסור סקילה מחללין לקיומי נשמה וכו' עכ"ל עיי"ש. הרי דחומר העונש חשיב מעלה לעיקר המזל ומשום זה יליף בק"ו לשאר המצות הקלות שאין בהן עונש חמור כבשבת דענש עלי' הכתוב סקילה. ולהר"י חסיד ז"ל הרי ק"ו פריכא הוא. דגיורי עריות ורמייה יוכיחו שאין בהן סקילה ואפי' הכי לא ניתנו לידחות מפני פקוד נפש. ואין נראה לומר דלא מייתי בק"ו משבת דאיסור סקילה חלל לעיקר מצות פקוד נפש ובאופן המותר. ולא מיירי בדחיית איסורין. דאיכא למה לו להזכיר סקילה כלל. ולא היה לו לומר אלא דאפי' שבת מחללין. אלא ודאי לא מיבעיא מרמייה דאין ראיה כמו שנתבאר. אלא אפי' מגילוי עריות נמי כבר ביאר בשאלות (פ' וארא. שאלתא מ"ב) דטעמא משום דכיון דקא פגיס לה הוה ליה כדקטלה עיי"ש. והוא מסוגיא דפרק בן סור"ט (ע"ג ע"ב) עיי"ש. ואיכא הו"ל כרמייה. וגם מה שהביא ראיה מעונש דנפילת ירך ולביתא בטון שאינו בא אלא על עון שבוטת שקר ומחיקת השם שאינו אלא בלאו. ולא על זנותה באיסור אשת איש שהוא בחנק. ג"כ לא ידענא מאי ראיה דהרי שם יש עונש חמור יותר דהיינו מיתת ב"ד בעדים והתראה. ואם נודמן שלא היו עדים. הרי דינה מסור לשמים. ככל שאר חייבי מיתות ב"ד כו"ב. דאי אפשר בענין אחר. דבלא עדים והתראה אין דינה מסור לב"ד של מטה. וכשהוסיפה פשע על פשע והפיזה פניה להכחיש אחר האלה והשבועה שהשביעה הכהן במקדש ה' ואחר מחיקת שם שמים. ולא נתנה תודה על המעל אשר מעלה. ושחתה מי המרים כדי לחפות על עונה ולהראות דקדשה. ולא האמינה בדיון שמים אשר העד הפידי בה הכהן העומד לשרת לפני ה'. אז עושין בה מן השמים דין מיד ונפלה יריכה ולביתה בטנה. כדי לפרסם את מעשיה אשר עשה בסתר. ולקדש שם שמים ברבים. אבל לא משום שבוטת שקר ומחיקת שם לבד. שהרי בשאר כל נשבע לשקר ומוחק שם שמים אין דינו אלא כשאר חייבי לאוין בחלקות אם יש עדים והתראה. ואיכא חרבה גם משם מוכח דאין חומר העונש אלא לפי ערך חומר הפשע והמעל אשר נעשה. ודברי הר"י חסיד ז"ל נפלאים בציני. ודברי רבינו הגאון והרמב"ם ז"ל צדורים ופשוטים דלא עביר קב"ה דינא בלא דינא וישרים דרכי ה'. ויש עוד הרבה ראיות לזה אלא שאכמ"ל בזה יותר:

ומש"כ רבינו הגאון ז"ל באי מאורשה. בלי רבים. נראה דכיוונתו לאשמעין בזה אגב אורחיה דקיי"ל כרבנן דאמרי (פ' ד' מיתות ס"ז ע"ב) שאם באו עליה עשרה ועדיין היא בחולה כולם בסקילה ולאפוקי מרבי דפליג ואמר ראשון בסקילה וכולן בחנק עיי"ש. ואע"ג דהתם חנן במתניתין באו עליה שנים הראשון

דמדה